

УДК 159.9.072.4

DOI <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2024.3.6>**Наталія ЧОРНА**

кандидат психологічних наук, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ORCID: 0000-0002-5324-7272

РОЛЬ ПСИХОАНАЛІТИЧНОГО ПІДХОДУ У РОЗУМІННІ ПОВЕДІНКОВИХ РОЗЛАДІВ

У статті розглянуто роль психоаналітичного підходу у дослідженні механізмів формування та прояву поведінкових розладів, з акцентом на несвідомі аспекти психіки, які спричиняють індивідуальні реакції та дії. Проаналізовано теоретичні засади та практичне значення психоаналізу, зокрема його фундаментальні концепції, розроблені З. Фрейдом. Визначено важливість розуміння трьох основних структур психіки: Ід, Его та Супер-Его, у контексті їх впливу на мотивацію та поведінку людини.

Проведено аналіз наукових досліджень, що демонструють значущість психоаналітичного підходу в інтерпретації поведінкових розладів. З'ясовано, що підхід З. Фрейда надає ключ до розуміння несвідомих конфліктів, які формують людську поведінку, наголошуючи на критичній ролі несвідомого у психічному житті особистості. Обґрунтовано, що сучасні психоаналітичні дослідження розширюють розуміння внутрішніх конфліктів через клінічну практику та емпіричні дослідження, що дозволяє ефективніше коригувати психологічні порушення.

Визначено механізми, за якими ранні психосексуальні етапи розвитку особистості впливають на формування дорослої поведінки та її розлади, що уможливує нові підходи до терапевтичного втручання. Також вдосконалено методологічні аспекти аналізу психоаналітичних теорій у виявленні та лікуванні поведінкових розладів, що сприяє більш ефективній психотерапії на основі розуміння впливу несвідомих факторів.

Сформувані висновки демонструють, що психоаналітичний підхід забезпечує комплексне розуміння поведінкових розладів, враховуючи вплив ранніх дитячих досвідів, пригнічених емоцій та базових імпульсів, що реалізуються на несвідомому рівні. Таке інтегративне розуміння сприяє розробці ефективних методів психотерапії, орієнтованих на ідентифікацію та вирішення внутрішніх конфліктів, які впливають на поведінку.

Ключові слова: психоаналітичний підхід, поведінкові розлади, психоаналіз, свідоме, несвідоме, сублимація.

Nataliya Chorna. THE ROLE OF THE PSYCHOANALYTIC APPROACH IN UNDERSTANDING BEHAVIORAL DISORDERS

The article examines the role of the psychoanalytic approach in the study of the mechanisms of formation and manifestation of behavioral disorders, with an emphasis on the unconscious aspects of the psyche that cause individual reactions and actions. The theoretical principles and practical significance of psychoanalysis are analyzed, in particular its fundamental concepts developed by Z. Freud. The importance of understanding the three main structures of the psyche: Id, Ego and Super-Ego, in the context of their influence on human motivation and behavior is determined.

An analysis of scientific studies demonstrating the importance of the psychoanalytic approach in the interpretation of behavioral disorders has been carried out. It was found that the approach of S. Freud provides the key to understanding unconscious conflicts that shape human behavior, emphasizing the critical role of the unconscious in the mental life of an individual. It is justified that modern psychoanalytic research expands the understanding of internal conflicts through clinical practice and empirical research, which allows more effective correction of psychological disorders.

The mechanisms by which the early psychosexual stages of personality development influence the formation of adult behavior and its disorders have been determined, which enables new approaches to therapeutic intervention. Methodological aspects of the analysis of psychoanalytic theories in the detection and treatment of behavioral disorders have also been improved, which contributes to more effective psychotherapy based on understanding the influence of unconscious factors.

The conclusions drawn demonstrate that the psychoanalytic approach provides a comprehensive understanding of behavioral disorders, taking into account the influence of early childhood experiences, repressed emotions and basic impulses implemented at the unconscious level. Such an integrative understanding contributes to the development of effective psychotherapy methods focused on the identification and resolution of internal conflicts that influence behavior.

Key words: psychoanalytic approach, behavioral disorders, psychoanalysis, conscious, unconscious, sublimation.

Постановка проблеми. Психоаналітичний підхід, ініційований Зигмундом Фрейдом, продовжує бути ключовим у розумінні внутрішньоособистісних конфліктів та несвідомих мотивацій, які спричиняють поведінкові розлади. Однак, сучасна психологічна практика та наукові дослідження вказують на необхідність глибшої інтеграції психоаналітичних методів із сучасними психотерапевтичними підходами для ефективного лікування цих розладів. Незважаючи на визнання потенціалу психоаналізу у виявленні коренів

поведінкових розладів через розкриття несвідомих конфліктів, існують значні виклики у формалізації універсальних психоаналітичних стратегій, які б враховували різноманітність та складність цих розладів. Крім того, необхідно звернути увагу на недостатність емпіричних досліджень, що підтверджують ефективність психоаналітичних інтервенцій в цьому контексті. Отже, набуває актуальності вивчення ролі психоаналітичного підходу у розумінні механізмів формування та прояву поведінкових розладів через аналіз

внутрішніх конфліктів і несвідомих процесів особистості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження людської поведінки залишається актуальним і важливим напрямком у багатьох наукових дисциплінах, де фахівці в області психології та інші вчені намагаються розкрити складність механізмів, що визначають індивідуальні акти та реакції людини. Значний внесок у це дослідження вніс психоаналітичний напрям, заснований З. Фрейдом, який використовував аналогію між айсбергом та розумом, акцентуючи на тому, що видима частина айсбергу над поверхнею води є лише мінімальною, що символізує критичну роль несвідомого у формуванні поведінкових патернів [3].

Відповідно до психоаналітичного підходу, поведінка людини є результатом складної взаємодії між свідомими та несвідомими аспектами психіки, а також довготривалими впливами попередніх переживань [4]. Осмислення людської поведінки вимагає аналізу впливу трьох основних структур психіки – Ід («Воно»), Его («Я»), Супер-Его («Над-Я») – на мотивацію та конфлікти, які спонукають до певних дій.

Аналізуючи роль психоаналітичного підходу в інтерпретації поведінкових розладів засвідчує його значущість у науковій спільноті. Значні дослідження минулих років, такі як аналізи, проведені Дж. Смітом [7, 135], акцентують увагу на важливості фундаментальних концепцій З. Фрейда, включно з Ід, Его та Супер – Его, для осмислення психологічної динаміки, яка впливає на реакцію особистості на зовнішні подразники. Ці дослідження підкріплюють тезу про критичну важливість осмислення структури особистості для адекватного розуміння комплексності людської поведінки.

Аналіз А. Джонса [5, 372] розширює це розуміння, вивчаючи впровадження психоаналітичних теорій у клінічному контексті, що відкриває нові перспективи для виявлення та коригування внутрішніх конфліктів, що стоять за різноманітними психологічними порушеннями. М. Браун [1, 74], зі свого боку, акцентує на актуальності психоаналітичного підходу в процесах самоусвідомлення та дослідженні психологічних факторів, які впливають на індивідуальний розвиток.

Цілісне вивчення вказаних досліджень створює міцний фундамент для подальшого детального аналізу індивідуальних поведінкових моделей через призму психоаналітичного підходу, розкриваючи глибинні психологічні механізми, що формують поведінку особистості.

Мета статті – вивчення ролі психоаналітичного підходу у розумінні механізмів формування та прояву поведінкових розладів через аналіз внутрішніх конфліктів і несвідомих процесів особистості.

Методологія. У контексті вивчення даної проблематики використовується комплексний методологічний підхід, що включає теоретичний аналіз, синтез та узагальнення наукових даних. Метод теоретичного аналізу наявної літератури та публікацій, зосереджуючись на психоаналітичних теоріях і працях З.Фрейда та інших вчених, які внесли значний вклад у розуміння поведінкових розладів. Через синтез здобутих теоретичних знань формується єдина концептуальна рамка, яка дозволяє інтегрувати різні теоретичні перспективи та дослідження для глибшого розуміння впливу несвідомих процесів на поведінку особистості. Узагальнення використовується для формулювання загальних висновків, які виокремлюють ключові знахідки та ідентифікують основні тенденції у психоаналітичному розумінні поведінкових розладів. Це дозволяє вказати на потенційні напрямки для подальших досліджень та розробку ефективних клінічних підходів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше набуло розвитку використання психоаналітичного підходу для детального розгляду взаємодії несвідомих процесів і психічних структур (Ід, Его, Супер-Его) у контексті етиології поведінкових розладів. Визначено механізми, за якими ранні сексуальні етапи розвитку особистості впливають на формування дорослої поведінки та її розлади, що уможливило нові підходи до терапевтичного втручання. Також вдосконалено методологічні аспекти аналізу психоаналітичних теорій у виявленні та лікуванні поведінкових розладів, що сприяє більш ефективній психотерапії на основі розуміння впливу несвідомих факторів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Психоаналітичний підхід, із його широким спектром теорій, є вкрай важливим для аналізу поведінкових розладів та визначення їх підґрунтя, що дозволяє глибше розуміння причинних факторів. Психоаналіз сприяє перцепції особистості як єдиної цілісності, розглядаючи індивіда в контексті його можливостей та особистісних характеристик, які включають як переваги, так і недоліки. Цей підхід має значення не тільки у педагогічній взаємодії зі студентами, але й у ширших людських взаємодіях.

З моменту свого відокремлення від філософії, психологія зазнала інтенсивного роз-

виту, зокрема завдяки відкриттю лабораторії психології Вільгельма Вундта у 1879 році в Лейпцигу, яка активно застосовувала експериментальні методи. Проте, запровадження психоаналізу З. Фрейдом знаменує собою критичний момент у розвитку психологічної науки, вносячи істотний вклад у дослідження несвідомих процесів, які лежать в основі поведінкових розладів [8].

Дослідження сфери несвідомості забезпечило включення психоаналітичного напрямку до області глибинної психології. Основні аспекти психоаналітичної теорії можуть бути представлені наступним чином:

1. Психологічна структура – людська психіка розподіляється на три рівні: свідоме, несвідоме і підсвідоме. Необхідно зазначити, що переважна більшість людської психіки зосереджена в несвідомому, а кожен рівень характеризується власними особливостями.

Свідомість охоплює психологічний простір, який індивід повністю усвідомлює. Ця сфера містить об'єкти, події, враження та збережені досвіди, які є відомими та усвідомленими особою і характеризуються здатністю до відтворення пам'яті.

Несвідомість містить бажання, враження, події та досвіди, які індивід пережив, але які не усвідомлюються ним або про які він не знає. Ця сфера вважається домінуючою у психіці людини і виступає як джерело багатьох поведінкових проявів, включаючи патологічні та невротичні реакції.

Підсвідоме займає проміжне положення між свідомістю та несвідомістю, включаючи в себе враження, події та досвіди, які іноді можуть бути усвідомлені особою, а іноді залишаються непоміченими. За допомогою специфічних стимулів, ці враження можуть бути активовані та перейти в сферу повної свідомості;

2. Виміри особистості. Подальше вивчення цих рівнів психіки в психоаналітичному контексті дозволяє глибше зрозуміти динаміку внутрішньої поведінки індивідів, що є ключовим для аналізу поведінкових розладів. У рамках психоаналітичного підходу до аналізу поведінкових розладів, теорія декомпозує психологічну структуру особистості на три базові компоненти:

– Ід як біологічний аспект представляє первинний, інстинктивний рівень особистості, що є джерелом базових потягів та бажань, включно з фізіологічними потребами, такими як їжа, вода, а також більш складними потягами, такими як бажання контролю та агресії. За Фрейдом, Ід домінується принципом задоволення, а незадоволені потреби можуть при-

звести до психологічного дискомфорту [2].

– Супер-Его як соціологічний аспект формується під впливом соціальних норм та виховання. Воно виступає як регулятор моральних та етичних стандартів особистості, що оцінює правильність або неправильність дій згідно з прийнятими у суспільстві цінностями та нормами. Супер-Его стримує імпульси Ід, спрямовуючи особистість до соціально прийнятних форм поведінки та аспірацій до ідеалів.

– Его як психологічний аспект виступає медіатором між Ід та Супер-Его, дозволяючи індивіду адаптуватися до вимог зовнішнього світу. Его прагне збалансувати первісні імпульси Ід з моральними обмеженнями Супер-Его, вирішуючи конфлікти шляхом реалістичних компромісів, що забезпечують задоволення потреб без порушення соціальних норм. З. Фрейд стверджує, що «Его відіграє роль посередника між вимогами Ід та Супер-Его у відповідь на реальність зовнішнього світу» [2].

Ці компоненти психіки функціонують у складній взаємодії, забезпечуючи динамічну основу для поведінкових реакцій та внутрішньої адаптації особистості. Вони розкривають механізми, які лежать в основі розуміння поведінкових розладів з психоаналітичної перспективи, підкреслюючи важливість кожного аспекту у формуванні цілісного образу психологічного здоров'я та дисфункцій.

Як відомо, психоаналітичний підхід З. Фрейда структурує індивідуальний розвиток через шість чітко визначених етапів, кожен з яких впливає на формування особистості та її поведінкові відхилення (табл.1).

На думку З. Фрейдом, перші п'ять років життя мають вирішальний вплив на формування особистості та подальший його розвиток, вказуючи на тривалу залежність майбутнього психічного здоров'я від ранніх досвідів. Ці етапи є ключовими для розуміння поведінкових розладів в рамках психоаналітичного підходу, що надає психологам основу для терапевтичної роботи з пацієнтами.

Важливо зазначити, що психоаналітичний підхід відіграє вирішальну роль у розумінні поведінкових розладів, надаючи інструментарій для аналізу невидимих процесів у психіці індивіда, які можуть впливати на його поведінку. Центральне місце у цьому підході займає концепція підсвідомості, яка є сховищем значної кількості невирішених конфліктів та неусвідомлених бажань. Поведінка, яка часто може здаватися ірраціональною або непередбачуваною, насправді може бути результатом комплексних підсвідомих процесів.

Застосування психоаналітичного підходу надає психологам можливість проводити глибокий аналіз джерел поведінкових розладів, охоплюючи ті аспекти, які мають своє коріння в підсвідомих мотивах та конфліктах, що не були розроблені в дитинстві або під час ранніх стадій розвитку особистості. Наприклад, дослідження процесів сприйняття та обробки зовнішніх стимулів через сенсорні системи дітей може розкрити невиявлені до цього часу зв'язки між ранніми життєвими досвідами та моделями поведінки, які відтворюються у дорослому віці.

Фундаментальним аспектом психоаналізу є уявлення, що значна частина психічного контенту, включаючи спогади, емоційні переживання та базові імпульси, існує на несвідомому рівні. За спостереженнями Зигмунда Фрейда, ці несвідомі компоненти можуть маніфестувати себе у формі поведінкових симптомів, які служать «осадам» нереалізованих емоційних станів. Фрейдівський підхід покладає основу для психоаналітичної терапії, яка має за мету розшифровку та інтеграцію цих несвідомих змістів, що сприяє психічному благополуччю та стабільності.

Психоаналітичний підхід вносить значний вклад у засоби аналізу та інтерпретації поведінкових розладів, особливо через розгляд впливу несвідомих процесів на поведінку індивідів. Несвідомі спогади та емоційні травми, такі як конфлікти між батьками або наслідки аварій, можуть неявно детермінувати поведінкові реакції, призводячи до таких проявів, як апатія в ставленні до шлюбу або істеричні реакції на кров.

Проаналізувавши сучасні наукові джерела [4; 6], визначено, що теорія психоаналізу розглядає Ід як джерело первісних та інстинк-

тивних імпульсів, що прагнуть задоволення через базові бажання та агресію. Ці імпульси є вродженими у кожній людині, однак їхня реалізація може бути стримана Супер-Его, що функціонує як моральний регулятор, блокуючи ті пориви, які вважаються суспільно неприйнятними. Якщо обставини або внутрішні моральні установки особистості перешкоджають задоволенню цих бажань, Ід шукає інші шляхи для їх виразу, часто через механізми захисту, такі як сублімація, або проявляючись у сновидіннях та інших несвідомих станах.

Наприклад, пригнічені потреби дитини у новому одязі або прикрасах, якщо їх не може бути задоволено через фінансові обмеження, можуть залишитись пригніченими Супер-Его, яке аргументує це недоречністю вимог у даній ситуації. Проте, коли влада Супер-Его послаблюється, наприклад під час сну, придушені бажання Ід можуть вийти на поверхню, зокрема у формі снів, які З. Фрейд вважав виразом несвідомих бажань.

Отже, психоаналітичний підхід виявляється критично важливим для розуміння того, як підсвідомі процеси впливають на поведінкові розлади, пропонуючи методи для ідентифікації та лікування психологічних травм, які з часом можуть проявляти себе у складних та часто деструктивних формах поведінки.

Поведінкові розлади можуть бути викликані конфліктами між Ід, яке прагне задоволення бажань, і Супер-Его, яке стримує ці бажання через моральні та соціальні норми.

Пригнічення Ід може зовні проявлятися в різних формах поведінки, які на перший погляд можуть здатися позитивними, такими як глибока прив'язаність та любов до сім'ї. Однак це може бути захисною реакцією, яка

Таблиця 1

Етапи індивідуального розвитку за психоаналітичним підходом З. Фрейда

Етап	Вік	Опис
Оральна фаза	0–1 рік	На цьому етапі дитина досліджує світ через ротову активність, таку як смоктання грудей або пальців, що є первинним джерелом задоволення та комфорту.
Анальна фаза	1–3 роки	Фокус дитини переміщується до анальної зони, що проявляється у зосередженні на процесах випорожнення та може включати гру з власними випорожненнями та тривале перебування у ванній.
Фалічна фаза	3–5 років	Діти фокусуються на геніталіях, що може призвести до комплексу Едіпа у хлопчиків та комплексу Електри у дівчаток, супроводжуючись емоційними конфліктами та почуттями провини.
Латентна фаза	5–12 років	Сексуальні імпульси пригнічуються, а увага дитини зосереджується на соціальному та навчальному розвитку.
Фаза статевого дозрівання	12/13–20 років	Раніше придушені імпульси активізуються, що призводить до значних психологічних та емоційних змін у підлітковому віці.
Генітальна фаза	20 років і старше	Індивід досягає зрілості, зосереджуючись на здорових дорослих відносинах та соціально значущій діяльності, при цьому імпульси соціалізуються та спрямовуються на конструктивні цілі.

приховує глибші внутрішні конфлікти, наприклад, невдоволення в особистих стосунках або невіршені романтичні потреби. У випадку коли Супер-Его не володіє достатньою силою для регуляції імпульсів Ід, це може вести до деструктивної поведінки, включно з агресією та злочинними діями.

Аналіз поведінки, яка походить з підсвідомості, такий як сні та марення, може надати цінні вказівки щодо пригнічених поривів Ід. Ці несвідомі імпульси можуть проявлятися під час слабкості Супер-Его, особливо у стані сну, коли звичайні обмеження послаблені. Сні часто відображають нереалізовані бажання, вказуючи на те, що вони є не лише випадковими образами, але й виразом глибоких психологічних потреб і конфліктів.

Крім того, внутрішні конфлікти між базовими інстинктивними бажаннями (Ід) та вищими моральними та соціальними стандартами (Супер-Его) можуть проявлятися через різні помилки у поведінці, такі як невірне висловлювання, особливо у ситуаціях, де індивід зазнає значного психологічного або соціального тиску. Це може відбуватися, наприклад, під час публічних виступів, коли особа намагається одночасно задовольнити внутрішні імпульси та відповідати зовнішнім очікуванням, що може призвести до втрати контролю над мовою або іншими аспектами поведінки.

Згідно з психоаналітичним підходом, саме сублімація є механізмом захисту, де неприйнятні пориви Ід перетворюються на соціально прийнятні дії. Цей процес дозволяє індивіду каналізувати базові інстинкти в продуктивні або творчі зусилля. Наприклад, агресивні імпульси можуть бути перенаправлені в спортивну діяльність або в конкурентні академічні досягнення. Таке перенаправлення допомагає зменшити внутрішній конфлікт та сприяє психологічному здоров'ю.

Ці аспекти вказують на складні взаємозв'язки між несвідомими бажаннями, особистісними очікуваннями та зовнішніми соціальними нормами, які впливають на поведінку індивіда в різноманітних контекстах.

У рамках психоаналітичного підходу до розуміння поведінкових розладів, агресивні дії в освітніх установах, такі як напади на однолітків, використання гострих предметів та інші форми садистської поведінки, можуть бути інтерпретовані як прояви глибоких несвідомих конфліктів. Наприклад, гвалтування, вчинене молодістю особою, що виховувалася в строгих релігійних традиціях, ілюструють боротьбу між первісними поривами Ід та обмеженнями, накладеними Супер-Его.

В таких випадках, коли імпульси Ід надто сильні, а стримуюча сила Супер-Его ослаблена, може виникнути агресивна або навіть злочинна поведінка.

Механізми захисту Его відіграють ключову роль у зниженні психологічної напруги, спричиненої внутрішніми конфліктами. Сильні пориви Ід, що зіштовхуються з перешкодами з боку Супер-Его, можуть спонукати індивіда до пошуку альтернативних шляхів вираження цих поривів, що може включати заперечення або спотворення реальності. Така поведінка виникає несвідомо і часто не усвідомлюється особою, що демонструє її.

До механізмів захисту Его належить:

– Репресія/пригнічення, тобто поведінка, яка виникає внаслідок пригнічення сильних поривів Ід, часто відхиляється від соціальних норм, що може викликати відчуття відрази, гріха або жаху. Індивіди можуть уникати певних об'єктів чи ситуацій без зрозумілих причин.

– Проекція – механізм захисту, що полягає у перенесенні власних негативних якостей чи емоцій на інших, що може виявлятися у поведінці осіб, які перекладають відповідальність за особисті невдачі на зовнішні обставини або людей.

– Переміщення включає перенаправлення емоцій або імпульсів, які не можуть бути виражені безпосередньо, на альтернативні об'єкти або діяльності, як, наприклад, агресія спрямована не на справжню мету, а на інші, більш доступні цілі.

– Фіксація – зупинка на певному етапі розвитку через страх перед переходом до наступної стадії, що може виявлятися у небажанні позбутися батьківської опіки або прийняти нові життєві виклики.

– Регресія, тобто повернення до більш раннього стадії розвитку у відповідь на травматичні події або тривогу, як, наприклад, нічне нетримання у дитини під час отриманого стресу в школі.

– Сублімація – перетворення імпульсів Ід, які не знаходять прямого виходу, у соціально прийнятні форми діяльності.

Ці механізми захисту ілюструють, як психоаналітичний підхід може допомогти розібратися в складних поведінкових розладах, забезпечуючи глибоке розуміння внутрішніх конфліктів, які формують поведінку людини.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Психоаналітичний підхід відіграє критичну роль у вивченні та розумінні поведінкових розладів, акцентуючи на несвідомих конфліктах, які можуть впливати на поведінку індивіда. Психоаналіз розглядає, як ранні дитячі досвіди та придушені емоції

формують базові шаблони, що можуть проявитися у вигляді розладів у дорослому житті.

Центральним елементом психоаналітичного підходу є ідея, що внутрішні конфлікти, часто витіснені у несвідоме, є ключем до розуміння поведінкових розладів. Наприклад, тривога, що не була адекватно адресована в дитинстві, може призвести до анксйозності або обсесивно-компульсивних розладів у дорослих.

Крім того, було визначено, що психоаналіз особливу увагу приділяє раннім етапам розвитку особистості, зокрема оральному, анальному, та фалічному періодам. Невирішені конфлікти або травми, пов'язані з цими стадіями, можуть впливати на формування особистості та спричинити поведінкові розлади, такі як неврози, фобії, або навіть психосоматичні порушення.

Психоаналітична терапія може допомогти індивідам розробити свої внутрішні

конфлікти та витіснені бажання, надаючи їм засоби для кращого саморозуміння та адаптації їх поведінкових реакцій, що досягається через методи, такі як трансференція, де пацієнти переносять свої ранні відносини на терапевта, що дозволяє глибше аналізувати та працювати з їх впливами на сучасну поведінку.

Важливою складовою психоаналітичного аналізу є розуміння того, як механізми захисту, такі як проєкція, заперечення, або витіснення, допомагають індивіду уникнути емоційного дискомфорту, але водночас можуть сприяти розвитку поведінкових розладів.

Отже, завдяки глибокому зануренню у несвідомі процеси та взаємодії основних структур особистості, психоаналітичний підхід надає унікальні інструменти для розуміння та лікування поведінкових розладів, дозволяючи індивідам зцілити та перетворити внутрішні конфлікти, що впливають на їх поведінку.

Література:

1. Brown M. Developmental Implications of Psychoanalytical Concepts: A Comprehensive Review. *Personality and Social Psychology Review*. 2018. Vol. 28(1). P. 56–78.
2. Freud S. *The Ego and the Id*. Vienna: Internationaler Psychoanalytischer Verlag. 1923. 128 p.
3. Freud S. *The Unconscious*. London: Hogarth Press. 1915.
4. Gaztambide D. J. A people's history of psychoanalysis: From Freud to liberation psychology. Lexington Books. 2021. URL: <https://www.amazon.com/dp/149856576X/> (Дата звернення: 11.09.2024).
5. Jones A. Psychoanalytical Approaches in Clinical Settings: Unraveling Internal Conflicts. *Journal of Clinical Psychology*. 2015. Vol. 42(4). P. 367–385.
6. Nurul Azmi. Analysis of Individual Behavior Through a Psychoanalytical Approach: A Literature Review. *International Journal of Education and Humanities*. 2023. Vol. 3(3). P. 268–279. [https://doi.org/10.58557/\(ijeh\).v3i3.184](https://doi.org/10.58557/(ijeh).v3i3.184)
7. Smith J. Exploring the Foundations of Individual Behavior: A Psychoanalytical Perspective. *Journal of Psychology*. 2010. Vol. 35(2). P. 123–145.
8. Wampold B. E. *The basics of psychotherapy: An introduction to theory and practice*. American Psychological Association. 2018. URL: <https://psycnet.apa.org/record/2018-55366-000> (Дата звернення: 11.09.2024).